

BILTEN RG35

Bilten Radne grupe NKEU za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne grupe NKEU za pregovaračko poglavlje 35: Ostala pitanja - Kosovo jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademska udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

DA LI JE REŠAVANJE PITANJA KOSOVA I METOHIIJE ZAISTA JEDINI I DOVOLJAN USLOV ZA ČLANSTVO SRBIJE U EU?

dr Vladimir Medak, potpredsednik Evropskog pokreta u Srbiji
e-mail: vladimir.medjak@emins.org

Pregovarački okvir Evropske unije za pregovore sa Srbijom navodi da su poglavlja 23 (Pravosuđe i osnovna prava), 24 (Pravda sloboda i bezbednost) kao i poglavlje 35 (Ostala pitanja) od ključnog značaja za napredak u pregovorima. Nedostatak napretka u ovim poglavljima može dovesti do obustave otvaranja i zatvaranja pregovora u drugim poglavljima, tj. do sveukupnog zastoja u pregovorima.¹

Na osnovu medijskog izveštavanja o pristupnim pregovorima, tj. kako i koliko se druge teme pokrivaju i komentarišu, stiče se utisak da okončanje pristupnih pregovora i ulazak Srbije u EU zavisi samo od napretka u Poglavlju 35. Stvara se utisak da izvan Poglavlja 35 ništa nije od velikog značaja za pristupne pregovore i za ulazak Srbije u EU.

Ovakva situacija je pogotovo od značaja za pitanje vladavine prava koje se minimalizuje i svodi na ispunjavanje tehničkih zahteva koji se ili vrlo malo objašnjavaju građanima ili se objašnjavaju na način koji je slabo razumljiv građanima. Upravo u ovoj oblasti Evropska komisija u [Godišnjem izveštaju iz 2018.](#) iznosi najveće primedbe Srbiji. Druga značajna pitanja poput poljoprivredne politike, bezbednosti hrane, dodele državne pomoći (subvencija), životne sredine, javnih nabavki,

zauzimaju još manje prostora u javnom diskursu, a sva ova pitanja su od suštinskog značaja za pristupanje EU, kao i za građane i privredu. Pri tom, samo poljoprivreda i životna sredina zajedno obuhvataju skoro dve trećine ukupnih pravnih pravila EU. Od kvaliteta i brzine reformi u ovim oblastima će najviše zavisiti kvalitet života građana Srbije i sposobnost Srbije da funkcioniše kao članica EU.

Srbija se trenutno nalazi u procesu promene Ustava, koja treba da omogući nezavisnost pravosuđa. Ova reforma je jedno od merila napretka u Poglavlju 23, a odvija se daleko ispod radara javnosti. U pitanju je netransparentan proces koji je jasan stručnjacima, ali ne i građanima. Takva situacija je problematična jer upravo građani treba da se izjasne o tom pitanju na predstojećem referendumu, a javnost je u ovom trenutku uglavnom nesvesna da se išta uopšte dešava na tom polju.

Pristup, kojim se celokupni pristupni pregovori svode na rešavanje statusa Kosova i Metohije, je vrlo opasan po evropsku budućnost Srbije i proces reformi koji je neophodan kako bi Srbija postala članica EU. Dva osnovna razloga čine ovaj pristup opasnim:

¹ Tačke 24 i 25 Pregovaračkog okvira EU

I. Svodeći celokupne pregovore na pitanje Kosova i Metohije (Poglavlja 35) Srbija dolazi u situaciju da, nakon što se postigne dogovor koji će omogućiti da do „*kraja pristupnih pregovora dođe do sveobuhvatne normalizacije odnosa između Srbije i Kosova, u formi pravno obavezujućeg sporazuma*“², pominjanje dostizanja standarda u drugim (gorenavedenim) oblastima od značaja za pristupanje, bez kojih Srbija ne može postati članica EU, bude percipirano kao kršenje dogovora od strane EU i ucenjivanja Srbije. Percepcija javnosti će biti da je Srbija ispunila svoj deo dogovora, a onda se pojavljuju novi zahtevi. Ovo naravno ne bi bilo tačno, jer su uslovi za članstvo i standardi EU koji treba da se dostignu dobro poznati. Evropska komisija je za svako poglavlje³ objavila detaljan (skrining) izveštaj sa spiskom preporuka šta treba da se radi i svake godine objavljuje izveštaj o napretku Srbije u svim oblastima. Problem je što se o ovim izveštajima slabo govori, a izveštaji o napretku u poslednje dve godine nisu predstavljeni čak ni u plenumu Narodne skupštine. Zbog toga bi bilo teško objasniti građanima odakle sad pominjanje „nekakvih standarda“. Ovo bi ozbiljno naškodilo i percepciji procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji, kao i percepciji same EU kod građana, čime bi sama evropska budućnost Srbije bila ugrožena. Građani na referendumu odlučuju da li žele da Srbija uđe u EU ili ne i stoga treba da im budu predstavljeni svi kriterijumi za članstvo, te je neophodno o standardima u svim poglavljima pričati paralelno sa vođenjem dijaloga sa Prištinom. Ovo je obaveza prvenstveno Vlade, ali i same Evropske unije, a naravno i **Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji** i celog građanskog društva.

2. Stavljanjem celog fokusa na poglavlje 35 zanemaruju se obaveze i aktivnosti preduzete u svim ostalim poglavljima, usled čega se gubi organska kopča reformi koje se preduzimaju sa budućim članstvom u EU. Dakle, gubi se veza zašto se nešto radi, baš tako kako se radi. Pored propuštanja da se neke pozitivne reforme prikažu javnosti kao reforme koje su posledica procesa pristupanja EU, ovakav pristup opet otvara mogućnost za prikazivanje nekih aktivnosti koje nemaju dodirnih tačaka sa pristupanjem EU kao obaveze koje nam je EU zahtevala, a što mora biti izbegnuto. Takođe, zanemarivanje drugih poglavlja dovodi do izvesne apatije, gde niko ne postavlja pitanje zašto se tek 2018. godine predaju Evropskoj uniji pregovaračke pozicije Srbije za poglavlja za koja smo taj poziv dobili jos 2015. ili 2016. godine. Na taj način, kritički pritisak javnosti nestaje

kao pokretački faktor za dalje reforme i eventualno ubrzanje procesa pregovora za koje Srbija ima mogućnosti. Čekajući rešenje pitanja Kosova i Metohije (ne raspravljajući ovde o samim rešenjima koja se pominju u javnosti) propušta se vreme da se druge oblasti uredi kako treba. Jednom kad se pitanja Kosova i Metohije reši, biće kasno da se tada pokrenu reforme u drugim oblastima.

Treba biti svestan da dostizanje standarda u drugim oblastima, nije bitno samo zato što nam to EU traži, već zato što što bez dostizanja tih standarda, Srbija neće moći ravnopravno da učestvuje u članstvu u EU i da koristi sve prednosti koje to članstvo daje. Ukoliko se ne uskladi sa pravilima EU, Srbija bi ušla u EU nespremna da se uhvati u koštac sa svim onim što se od jedne države članice zahteva (ukoliko joj uopšte bude omogućeno da uđe nespremna i pored prethodno postignutog sporazuma sa Prištinom). U takvim okolnostima, samo članstvo EU, neće donositi sve one prednosti koje bi donelo da je Srbija ušla spremna. Negativne efekte takve situacije će snositi prvenstveno privreda koja neće biti konkurentna, a potom i sami građani usled npr. slabijeg kvaliteta hrane koju jedu ili zagađenije životne sredine u odnosu na ono što bi imali da je Srbija sprovela potrebne reforme na vreme. Rešavanje pitanja Kosova i Metohije ni na koji način ne sprečava Srbiju da aktivno radi na ispunjavanju kriterijuma za članstvo u drugim oblastima.

Bitno je zaključiti i istaći da rešavanje problema Kosova i Metohije i postizanje sporazuma o normalizaciji odnosa, nije jedini i nije dovoljan uslov da Srbija postane članica EU. Ukoliko bi se sutra rešilo to pitanje, Srbiji i dalje ostaje otvoreno pitanje dostizanja standarda EU u brojnim oblastima. Vladavina prava i nezavisnost pravosuđa, borba protiv korupcije i organizovanog kriminala, sloboda izražavanja i sloboda medija su pitanja koja su visoko pozicionirana na listi vrednosti EU, a neke članice EU stavljaju veliki akcenata na njih. Srbija ne sme smetnuti sa uma da pregovora pre svega sa državama članicama EU.

² Tačka 23 Pregovaračkog okvira EU

³ sa izuzetkom Poglavlja 31 Zajednička spoljna i bezbednosna politika

Evropski pokret Srbija

Evropski pokret u Srbiji je samostalno i dobrovoljno udruženje građana Srbije, koje je osnovano 1992. godine kao nevladina, nepartijska i neprofitna organizacija. EPuS je nezavisna ustanova demokratskog javnog mnjenja i oblik okupljanja građana koji se zalažu za miroljubivu, demokratsku, sveevropsku integraciju, kao i za demokratsku i modernu Srbiju kao deo Evrope.

Evropski pokret u Srbiji je već 25 godina punopravni član Međunarodnog evropskog pokreta koji se ubraja u međunarodne nevladine organizacije sa dugom tradicijom i značajnim idejnim uticajem na političke činioce u evropskim državama.

EPuS ima 724 individualnih i 12 kolektivnih članova, mrežu od 14 lokalnih veća i svake godine širi svoju individualnu i kolektivnu bazu članova. Pored toga, u okviru Evropskog pokreta u Srbiji deluje pet foruma: Forum za međunarodne odnose, Istraživački forum, Ekonomsko-poslovni forum, Forum za kulturu i Forum mladih.

Oblasti delovanja:

1. Istraživanje javnih politika i zagovaranje evropskih integracija na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i evropskom nivou;
2. Podizanje svesti građana o značaju procesa evropskih integracija;
3. Informisanje javnosti o svim relevantnim aspektima tog procesa;
4. Stvaranje uslova za adekvatnu primenu evropskih vrednosti i standarda u oblasti zaštite ljudskih prava i održivog razvoja zajednice.

Naša vizija je Srbija koja počiva na demokratskim vrednostima, zaštiti ljudskih prava, solidarnosti, održivom razvoju, znanju i inovacijama. Društvo koje čuva dobre stare, ali i istovremeno hrabro razvija nove, moderne vrednosti, na dobrobit svih nas.

Evropski pokret u Srbiji je sekretarijat **Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji** i koordinator Radne grupe za poglavlja 11 (Poljoprivreda i ruralni razvoj), 12 (Bezbednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika) i 13 (Ribarstvo), Radne grupe za Poglavlje 22 (Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata) i Radne grupe za Poglavlje 33 (Finansijske i budžetske odredbe).

Više informacija o Evropskom pokretu u Srbiji je dostupno na internet stranici www.emins.org.

Saopštenje povodom godinu dana primene Sporazuma o pravosuđu Beograda i Prištine

Komitet pravnik za ljudska prava YUCOM iz Beograda i Centar za zastupanje demokratske kulture ACDC iz Mitrovice objavili su saopštenje povodom godinu dana od početka implementacije Sporazuma o pravosuđu zaključenog u okviru Briselskog dijaloga Beograda i Prištine. U saopštenju organizacije pozivaju zvanične vlasti u Beogradu i Prištini da se odgovorno odnose prema implementaciji preuzetih obaveza i redovno izveštavaju javnost o primeni istih, navodeći i brojne probleme u funkcionisanju integrisanog pravosudnog sistema. Saopštenje je dostupno [ovde](#).

Prezentacija dokumenta “Potencijalni scenariji razgraničenja”

NVO Aktiv je u Centru građanske energije 24. oktobra organizovala konferenciju na kojoj je predstavljen dokument Scenario: Razmena teritorija između Srbije i Kosova iz perspektive srpske zajednice južno od reke Ibar. Rezultate istraživanja su diskutovali Goran Avramović, glavni urednik, Radio KiM, Gračanica, Beljulj Bečaj, politički analitičar i profesor političkih nauka i Caleb Waugh, šef Odseka za praktičnu politiku (NVO Aktiv). Dokument je dostupan na [linku](#), dok glavne zaključke diskusije možete naći [ovde](#).

Civilna registracija na Kosovu: birokratska noćna mora

Organizacija LINK je 30. oktobra 2018. godine u Centru građanske energije u Mitrovici organizovala konferenciju “Tiha voda Briselskog brega – problem sa ličnim dokumentima”, na kojoj je predstavljen izveštaj o sprovođenju Sporazuma o matičnim knjigama “Civilna Registracija na Kosovu: birokratska noćna mora”. U izveštaju se navode ključni problemi pripadnika nevećinskih zajednica na Kosovu u dobijanju osnovnih dokumenata, bez kojih se ne mogu ostvariti osnovna prava, poput prava na obrazovanje, rad, socijalnu i zdravstvenu zaštitu. Više o nalazima istraživanja možete naći na [linku](#).

Pokrenut novi regionalni projekat InTER-a u oblasti turizma – doprinos normalizaciji odnosa

InTER je pokrenuo regionalni projekat “Planina Mokra gora - neotkriveni biser na Via Dinarica stazi” koji će okupiti predstavnike opština, lokalnih turističkih organizacija, planinarskih i sportskih klubova, turističkih agencija i nevladinih organizacija iz opština koje dele ovu planinu: Rožaje, Peć, Istok, Zubin Potok i Tutin. Projektom se želi uspostaviti saradnja između opštinskih zvaničnika, turističke privrede i lokalnih zajednica kako bi se zajednički radilo na razvoju turizma i promociji planine Mokre gore kao jedinstvene turističke destinacije koja pruža atraktivne sadržaje za aktivni odmor. Više o projektu dostupno je na [linku](#).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljuju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten izlazi više puta mesečno, distribuirana se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena. Izradu biltena je finansijski podržala Fondacija za otvoreno društvo Srbije.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 2 (novembar 2018.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom Biltenu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno zvanične stavove Fondacije za otvoreno društvo, Srbije, ni Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj.